

10. Хабудтинов Ю. Г. Метеорология и климатология / Ю. Г. Хабудтинов, К. Шанталинский // Учение об атмосфере : [уч. пос.]. – Казань : Изд-во Казанского государственного университета, 2001. – 184 с.
11. Alistair Scott. Weather and travel outlook / Scott Alistair // The Sunday Times (9 March). – 2003. – P. 30.
12. “PA” Weather Centre. FT Weather Guide // Financial Times (7 April). – 2000. – P. 22.
13. “PA” Weather Centre. FT Weather Guide // Financial Times (2 May). – 2000. – P. 22.
14. Rzeczpospolita. Pogoda. Komentarz // Rzeczpospolita (20 marca). – 2013. – S. 16.
15. Rzeczpospolita. Pogoda. Komentarz // Rzeczpospolita (6 marca). – 2013. – S. 16.

Скубашевская О. С., Коломиец О. М. Лексические особенности газетных синоптических текстов (на материале английского, польского и украинского языков).

Статья посвящена исследованию лексических особенностей газетного синоптического текста как разновидности текста малого жанра в современной лингвистике. Проанализированы термины и топонимы, присущие синоптическому сообщению в английском, польском и украинском языках.

Ключевые слова: газетное синоптическое сообщение, термин, топоним, номинация.

Skubashevska O. S., Kolomiets O. M. Lexical Features of Newspaper Synoptic Texts (based on the English, Polish and Ukrainian languages).

The article deals with the study of lexical features analysis of the newspaper synoptic message as the type of short text genre in modern linguistics. The analysis of terms and place names used in newspaper synoptic messages in the English, Polish and Ukrainian languages has been carried out.

Keywords: newspaper synoptic message, term, toponym, nomination.

Стадник І. О.
Херсонський державний університет

ХРОНОТОП І ЙОГО РОЛЬ У РОЗКРИТТІ КОНЦЕПТУ WAR/ВІЙНА В ПОЕТИЧНОМУ ДИСКУРСІ: ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧИЙ АСПЕКТ

У статті основна увага приділяється вивченню проблеми відтворення хронотопу в поетичному дискурсі, що є одним із базових жанрово-стилістичних ознак художнього твору. На основі вивчення лінгвістичних розвідок, присвячених дослідженню вищезазначеного поняття, виокремлено лінгвостилістичні маркери хронотопного контексту, перекладацькі способи та прийоми; проаналізовано, наскільки завдяки використанню цих прийомів вдається досягти адекватного відтворення хронотопного контексту в поезії військової тематики.

Ключові слова: хронотоп, поетичний дискурс, переклад, концептуальний простір, темпоральна модель.

У сучасних умовах розвитку перекладознавчої думки вже класичним постає погляд на художній текст як на відображення знань про світ суб'єкта-автора. Одну з найтипівіших композиційних рис художнього твору вчені вбачають у такій текстовій універсалії, як хронотоп. Відношення часово-просторових зв'язків у художньому творі, поетичному зокрема, відіграє надзвичайно важливу текстотвірну роль. По-перше, час і простір складають основу тексту, а по-друге, саме вони слугують підґрунтям формування та розвитку сюжету.

Новочасні розвідки у галузі перекладознавства та інших суміжних дисциплін присвячені вивченню функціонування хронотопу як жанрово-композиційної складової твору [3; 4; 5; 7], тому актуальність розвідки зумовлена браком уваги науковців до майже невивченого феномена хронотопу в перекладознавчій площині. Вирішення проблем хронотопу є особливо назрілим питанням перекладознавства, адже сьогодні перекладознавчі студії тяжіють до розробки стратегій і тактик відтворення того чи

іншого явища художнього тексту у різних культурах засобами мови перекладу (далі – ПМ).

Мета науково-практичної розвідки полягає в окресленні перекладознавчої проблематики відтворення хронотопу в поетичних текстах військової тематики, де ключовим постає концепт ВІЙНА.

Завдання:

- розглянути класичні та сучасні лінгвістичні, перекладознавчі та літературознавчі підходи до визначення поняття хронотопу художнього твору та його жанроформувальної ролі;
- виокремити особливості репрезентації хронотопу в поетичних творах військової тематики та дослідити їх перекладознавчий потенціал;
- з'ясувати роль часово-просторових зв'язків у формуванні центрального прагматичного ефекту творів військового дискурсу.

Поняття хронотоп вивчало чимало провідних науковців, зокрема таких, як М. Бахтін, А. Гуревич, В. Кухаренко, О. Лосев, Ю. Лотман, Ю. Манн, В. Топоров, З. Тураєва, Б. Успенський та ін. У зв'язку з цим украй важливо визначити, як слід трактувати явище хронотопу. Класичним вважається визначення, запропоноване М. Бахтіним, праці якого належать до піонерських у диференціації хронотопу та визначенні його провідної жанроформувальної ролі для текстів художнього дискурсу. На думку вченого, хронотоп у художньому творі – це “певна форма відчуття часу і певне відношення його до просторового світу” [2, с. 355]. Він розглядав поняття хронотопу художнього твору як єдність просторових і часових параметрів, що направлена на вираження змісту твору, тобто поєднує простір і час, надає несподіваного повороту темі художнього простору і розкриває широкий терен для подальших досліджень. Звідси, очевидно, що хронотоп є однією з важливих текстових універсалій, а також жанрово-композиційних складових твору.

У перекладознавстві термін “хронотоп” означає часово-просторові зв'язки, що реалізуються в художньому тексті, ступінь відтворення яких у перекладі безпосередньо впливає на адекватність / неадекватність тексту перекладу оригіналові. Таке розуміння хронотопу базується на одному з постулатів філологічної науки, згідно з яким часово-просторова універсалія належить до засадничих категорій, що характеризують текст [2, с. 299].

Логічно зазначити, що в поетичному дискурсі емоційним елементом виступає образ, функцію якого відповідно до характеру та специфіки адресата визначає автор – відправник повідомлення [12, с. 344]. Хронотоп слугує підґрунтям художніх образів твору. Але і сам він є “особливого типу образом, навіть праобразом” [2, с. 406], своєрідність якого полягає в тому, що сприймається хронотоп не безпосередньо, а в сукупності тропів і безпосередніх замальовок часопростору, що містяться у творі.

Дослідники підкреслюють, що будь-який художній образ хронотопний. Зазначимо, що при перекладі художнього тексту, зокрема поетичного, до уваги слід також брати хронотоп автора твору та хронотоп перекладача, оскільки авторський простір простягається від експліцитно вираженого тексту до імпліцитних текстових вимірів: передтекст, контекст, затекст, підтекст, інтертекст. Також необхідно звернути увагу на те, що перш аніж конвертувати вихідний текст (далі – ВТ) у текст перекладу (далі – ПТ), перекладач повинен усвідомити темпоральні та просторові смисли, адже саме він забезпечує процес етнолінгвокультурної адаптації вищезазначених смислів при перекладі [5, с. 81].

Сучасні науковці-філологи, досліджуючи мовну картину світу, розвивають у своїх розвідках термін М. М. Бахтіна, долучаючи до нього такі складові, як “хронотоп

спостерігача”, “точка зору інтерпретатора-спостерігача”, “перспектива”, “ментальна функція спостереження” [6], “ментальні світи” [10], “мінус-простір” [11] та ін.

Л. В. Кушніна вводить поняття “перекладацький хронотоп”, що включає в себе перекладацький простір і перекладацький час – нову перекладацьку реалію, яка відображає особливе перекладацьке бачення, т.зв. перекладацьку картину світу [5, с. 79]. Суть перекладацького простору, як вказує Л. В. Кушніна, зводиться до подання процесу перекладу як складної системи гетерогенних смислів, які транспонують перекладач. Письменник-перекладач як носій мови пропонує своє розуміння тексту оригіналу, тобто осмислену ментальну картину бачення тексту оригіналу.

Поетичні тексти сучасності відрізняються яскраво вираженою прагматичною спрямованістю, а тексти військової тематики служать засобом маніпулювання суспільною свідомістю, адже, привертаючи увагу читача до проблем, актуалізованих в образних засобах, автор може впливати на його думку. Отже, поетичний дискурс на кшталт мас-медійного бере участь у створенні, вираженні, поширенні та впровадженні у масову свідомість певних думок, суджень, оцінок, стереотипів і забобонів по відношенню до суспільних, соціальних, етнічних та інших груп.

Для поетичних творів військової тематики центром авторської свідомості є концепт WAR/ВІЙНА. Цей концепт містить спеціальні знання про комплексну, багатоаспектну діяльність, що пройшла тривалий шлях розвитку і зараз включає стратегічні дії, направлені на залякування та політичне переконання аудиторії [4, с. 42]. Досліджуваний концепт на прикладі поетичних творів, присвячених висвітленню війни в Україні, уособлює складну модель часово-просторових зв'язків. Його можна характеризувати як часово-просторову єдність, тобто хронотоп війни:

1) просторова модель концепту WAR/ВІЙНА заснована на просторових опозиціях “верх – низ” та “право – ліво”;

2) темпоральна модель концепту WAR/ВІЙНА уособлює одночасне існування двох моделей часу – циклічної та лінійної.

Спробуємо розглянути, як приклади ілюструють вищезгадані параметри та як зберігається їх прагматичний ефект у перекладі. Як переконуємося, всю багатоманітність світу людина поділяє на “свій” простір, де живуть свої, близькі та рідні люди в знайомому і зрозумілому для людини предметному світі (обжитий світ), та “чужий” нескінченно відкритий простір, таємничий і малознайомий (Всесвіт, космос), напр.: *Кремль ни гу-гу о “тайных пришельцах”*. – *The Kremlin denies its provocateur's role*.

На “*хохлов*” *ты идёшь с проклятьями*. – *Crushing Ukrainians – what for?* [13]. В аналізованих прикладах спостерігаємо, що суб'єктивний простір автора засновано на базовій опозиції культури “право – ліво”, яка сягає найдавніших, архетипних уявлень. Отже, поняття “правий” майже завжди пов'язується з чимось позитивним, натомість “лівий” – негативним. Зображення суб'єктивної просторової масштабності за допомогою багатовимірних координат – духовного *тайна*, територіальної (космічної) приналежності *пришельцы*, етнічного стереотипу *хохли* – дають читачеві змогу осмислити традиційне протиставлення лівого/правого. Оскільки правий – *хохли* – пов'язаний з правдою, праведним життям, а лівий – *пришельцы* – з кривдою, нечесним життям, такий, що приносить нещастя. Підтвердженням цьому слугує той факт, що етнонім *хохли* асоціюється з чимось давно знайомим, оскільки так називають українців “братні народи”. А лексема *пришельцы* несе в собі семантику негативу, невідомого, чужого світу, адже в дефініції до цієї лексеми у тлумачному словнику зазначається “захожа людина” [9, с. 351]. Отже, інформаційну основу сфери “лівий” (територіальна невідповідність) в українській мовній свідомості формують уявлення про “не-свою”

територію, “чужий макропростір”, до якого не належить суб’єкт зі “своїм” оточенням, імпліковану в ключовому слові *пришелец*. Атрибут *тайные* (те, що перебуває за межами людського розуміння, незбагненне [9, с. 456]) підкреслює контраст між “чужим” та “своїм” простором. Лексему *пришельцы* у ПТ випущено, етнонім *хохли* відтворено за допомогою генералізації *Ukrainians*, нейтральне значення якого і наведений еквівалент загалом доцільний, але у цьому випадку втрачається емоційне навантаження ВТ. Отже, у цих мікроконтекстах у ПТ відбувається нейтралізація оцінності, а відтак, і втрата просторової опозиції “право – ліво”.

Для опису пейзажу війни в Україні реалізується лексика із загальною семою ‘нижче рівня землі’: *Сбросят ваши останки в канавы. – Roadside mire and dung will enfold you* [13]. Автор за допомогою негативно-забарвленої лексики намагається передати просторові особливості твору, створюючи атмосферу жаху війни. Цей рядок відтворений у ПТ за допомогою контекстуальної заміни, що ще більш інтенсифікує образ жаху. Отже, лексична одиниця *канавы* за словниковою дефініцією “довга заглибина, викопана в землі” [9, с. 304], тобто несе в собі нейтральну оцінність, замінено лексемою *mire* (“болото, трясовина; грязь” [1, с. 489]) та *dung* (“гній” [1, с. 132]), які мають негативну конотацію. Ця лексична тавтологія у ПТ підсилює експресію через нашарування негативного конотативного значення. Досить цікавим є використання у ПТ дієслова *enfold* (“загортати, закутувати” [1, с. 156]), що доречно доповнює образ “нижче рівня землі”. Вважаємо перекладач досяг адекватного відтворення оригіналу та підсилив прагматичний ефект ВТ.

Далі: *Мы идем на врагов смерти в жерло. – For Her, we will face our enemies, even into the mouth of death!* [13] У рядку кровопролитний бій розкривається через образ розбурханого “вулкана смерті”, що пов’язується з мотивом смерті як воскресіння, очищення, переродження. У тлумачному словнику української мови слово “жерло” означає “територію всередині вулкана, якою магма виходить на поверхню землі” [9, с. 144], де знову ж таки імплікується семантика “нижче рівня землі”. В англійській мові слово *mouth* не викликає подібних асоціацій, як у ВТ. У словниковому значенні лексеми *mouth*, яку підібрав перекладач, образ вулкану, в середині якого кипить смертоносна магма, “стертий”, адже міститься на периферії дефініції. Обираючи слово *mouth*, перекладач не розкриває підтекст через асоціативно місткий архетип вулкану та мотив переродження, очищення через смерть, тобто нейтралізує метафоричний вираз та символіку у ВТ. Маркованість великою літерою займенника *Her* дає перекладачеві змогу відтворити почуття небайдужості, ніжності, поваги, тремтливого ставлення автора до країни, де відбуваються військові дії, і водночас підкреслити певну дистанцію між ними. Вважаємо, що такого роду перекладацьке підсилення не суперечить інтенції автора.

Отже, об’єкти простору в аналізованих прикладах виражені опосередковано через лексеми *жерло* та *канавы*.

Перекладознавчий аналіз поетичних творів військової тематики дозволяє припустити, що війна концептуалізується як процес з певною часовою протяжністю: *Ох, не зря раскричались вороны! / Знать, предчувствуют падаль они. / Покидаем опять свои схроны. – / Наступают горячие дни. / Ждёт нас скоро кровавая жатва* [13]. В англійському ПТ: – *The cries of the crows are not in vain! / They forecast the carrion. / They will leave their caches again, / For they know of the fire to come / A bloody harvest awaits us* [13]. Вважаємо, що в образах смерті (*вороны, падаль, горячие дни, кровавая жатва*) автор ВТ осмислює втрату незалежності й державності через шокуючі зображення подій, пов’язаних зі смертю, що привертає увагу та впливає на емоційний стан масового читача. Розуміння факту смерті та її причин приходить до

читача з перших рядків вірша, який зображує тло кровопролитного бою, де негативно-забарвлена лексика для опису явищ природи створює сюжетне напруження.

Зазначимо, що концептуальна метафора ВІЙНА (БИТВА) – ЗЕМЛЕРОБСТВО (*кровавая жатва/bloody harvest*), де метафоричне зображення битви в образах хліборобської праці – традиційне явище в пам'ятках світового героїчного епосу; образи птахів, що харчуються падлом (ворони – незмінні мешканці простору війни); мотив смертоносності стихій (війна вибудовує універсум катастроф: тут не тільки люди борються з людьми, а й земля повстає на людей, піднімаючи проти них стихії [7, с. 112]) успадковуються сучасною поезією військової тематики з героїчного епосу давнини і Середньовіччя. Усі елементи у ПТ відтворено адекватно, однак, викликає перекладознавчий інтерес метафоричний вираз *горячие дни*, що в ПТ відтворений через контекстуальну заміну *fire*. Отже, перекладач відтворив фразу, використавши назву смертоносної стихії *вогонь* (вогонь може виступати не тільки як початок, що очищає або рятує, але і як згубний, нищівний), чим підсилює емоційно-експресивний заряд лексеми *горячий* та вдало відтворює значення в перекладі.

Якщо розглядати темпоральну складову концепту WAR/ВІЙНА в поетичних творах, присвячених війні в Україні, вона представлена лінійною моделлю часу, що відбивається у військовій ліриці як неблаганний рух світу до свого кінця: *Роковая линия пройдена. / И предчувствия всё мрачней. – Dark premonitions loom again, / Horizons of protracted pain. Або: I fear darker premonitions pain – / A fatal line is crossed again* [13]. Впадає в око транспозиція рядків у ПТ, за допомогою якої перекладачі намагаються відновити каузальний зв'язок й у такий спосіб уникнути логічної непослідовності у текстах перекладу. Таке рішення перекладачів вважаємо недалекоглядним, адже повністю нівелюється авторське емоційне навантаження оригіналу, яке зводилося до ініціальної позиції рядку: *Роковая линия пройдена*. Також у першому варіанті перекладу ми спостерігаємо: 1) модуляцію, а саме: словосполучення *роковая линия* відтворено як *horizons of protracted pain*; 2) вилучено дієслово минулого часу *пройдена*. У ВТ не випадково з'являється часова точка відліку, виражена дієсловом *пройдена* в минулому часі зі значенням “завершеності дії, яка не має вороття”. Окрім того, у ВТ дієслово знаходиться у сильній позиції в кінці рядка. Автор намагається сказати, що механізм війни вже запущений, а не видніє ще десь далеко на обрії. Невипадково у ВТ використовується негативно забарвлена лексична одиниця *рок – роковая (лиха доля)*, в якій в експресивному значенні проявляється негативна суб'єктивна оцінка. Автор розуміє, що ці події у Східній Україні будуть мати лише кроваві наслідки. Згідно зі словниковою дефініцією, лексема *horizon* означає “*the line or circle that forms the apparent boundary between earth and sky*” [14], тобто має нейтральне значення.

Відтворення словосполучення *роковая линия* як *fatal line* у ПТ2 не порушує прагматичну мету висловлювання, оскільки, за словниковою дефініцією, лексема *fatal* означає “*causing or capable of causing death; mortal; deadly; causing destruction, misfortune, ruin, or failure; fateful*” [14], тобто має негативне значення. Також ми виділили концептуальну метафору ВІЙНА – КОЛЕСО (перекладач додає у ПТ прислівник *again/знову*, який вказує на дію, що повторюється з періодичністю), де війна описується як щось неминуче, що повторюється у часі, тобто представлена циклічною моделлю часу. Вважаємо, що другий переклад є адекватним, адже не суперечить інтенції автора щодо створення простору твору.

Уведення хронотопного локально-темпорального маркеру в текст уможлиблює передачу читачеві часових та просторових координат твору та інформативно-важливих деталей сюжетного оформлення, що мають важливе значення для творів

військової тематики: *Ты в Европе войну развязала / К юбилею Второй Мировой. – Barbaric Europe you would re-whore / On this anniversary of Second World War* [13].

Автор оригіналу за допомогою такого часово-просторового опису передає усю стривоженість, неспокій та загрозу, а також готує читачів до подальших сюжетних ривків. Усі локально-темпоральні маркери в ПТ відтворені адекватно, де не спостерігається перекладацьке нівелювання чи елімінація деталей хронотопного контексту.

У ПТ перекладач вдається до модуляції при відтворенні метафоричного виразу *войну развязала* лексичною одиницею *re-whore* (букв. знову змусити поклонитися (переклад наш)), що створює сюжетне напруження в тексті, спричинене негативно-забарвленою лексикою. Зазначимо, що 200 років Росія панувала в Східній і Центральній Європі, керуючись принципом “розділяй і володарюй”. Після поразки у холодній війні Росії довелося піти з Європи, але це не означало, що вона була готова з цим змиритися. Вторгнення російських військових на територію України показало, що вся європейська цивілізація опинилася перед обличчям серйозної загрози. Додавання у ПТ атрибуту *barbaric* (“неотесаний, некультурний” [1, с. 67]) для надання вислову ще більшого емоційно-експресивного заряду відправляє читача на кілька століть назад (приблизно XVIII ст.), адже у ті часи в Європі панувала саме жахлива дикість. У великих містах на вулицях пахло сумішшю людських екскрементів і гнилих рослин; до гігієни тодішній люд ставився підозріло. Отже, в ПТ можемо спостерігати часткове перекладацьке підсилення оригіналу.

“Звукове акомпанування” концептуального простору війни в Україні складається з двох крайнощів – гуркіт битви (або звуки зброї) і тиша. У наступних рядках разом з військовою атмосферою автор уводить і протилежні пейзажні характеристики, які вказують на спокій та красу (час немов зупинився): *по дороге на рынок над головами свистело /... / где в тишине переспевает слива/ где падают на подушки... – on our way to the market / the bullets whistled over our heads / ... / where plums ripen in silence, / where people fall down to the ground* [15]. У ПТ перекладач при перекладі речень, а саме: *над головами свистело* та *где падают на подушки*, перебудовує синтаксичну структуру речення, тобто відновлює з контексту пропущений підмет (*the bullets whistled over our heads* та *where people fall down to the ground*, відповідно), а також застосовує генералізацію значення у відтворенні лексеми *подушка* контекстуальним відповідником *ground*. На наш погляд, перекладач вправно відтворив ВТ.

Перекладознавчий аналіз оригіналів та перекладів уможливорює висновок про те, що земля в концептуальному просторі війни в Україні асоціюється не з початком життя, а навпаки, – його кінцем (*канавы, гниющий; roadside mire, dung*). Пейзаж цієї війни уособлює пейзаж смерті (...*кровь течет там уже не ручьем...; blood gurgling creek, red ruin*). З представників фауни тут виживають тільки ті, що харчуються падлом, або плазуни (*множить жертвы вошли вы во вкус, пушечное м'ясо, мертвечина, гады; insatiable appetite, wolf down, gore, guzzle down, fodder, carrion, corpses*). Автор вживає метафору *руки по локоть в крови / swim in blood up to eyebrows*, в основу якої покладені назви частин тіла людини (*руки / eyebrows*), що дає змогу наголосити на антропоцентричному характері такого явища сучасності, як війна. Отже, війна неблаганна, її не можна зупинити людськими жертвами, оскільки людські жертви мисляться як корм для гармат.

Проаналізувавши таку текстову універсалію, як хронотоп з позицій перекладознавства, можна висновувати, що під час відтворення концепту WAR/ВІЙНА у хронотопному контексті поетичного тексту нами було виокремлено

такі основні перекладацькі засоби та прийоми: елімінація, інтенсифікація, лексико-семантична заміна (генералізація, конкретизація), граматична заміна, морфологічна заміна, контекстуальна заміна, модуляція, вилучення, траслітерація.

Перспективи подальших досліджень убачаємо у вивченні лінгвокогнітивних особливостей словесного втілення опозиції “свій/чужий” в англомовних та україномовних віршах військової тематики, присвячених подіям 2013 – 2015 рр. в Україні.

Л і т е р а т у р а

1. Англо-український словник : у 2 т. / [Гол. ред. М. І. Балл.]. – К. : Освіта, 1996. – Т. 2. – 712 с.
2. Бахтин М. М. *Формы времени и хронотопа в романе. Очерки по исторической поэтике* / М. М. Бахтин // Литературно-критические статьи. – М. : Искусство, 1986. – С. 234–407.
3. Буракова О. М. *Особенности изучения семантического поля “Война”* / О. М. Буракова // *Личность-слово-социум : [материалы VIII Международной научно-практической конференции]* : [сб. докладов]. – Минск, 2008. – С. 149.
4. Венедиктова Л. Н. *Концепт “война” в языковой картине мира : автореф. дис. на соискание научной степени канд. филол. наук : спец. 10.02.20 “Сравнительно-историческое, типологическое и сопоставительное языкознание”* / Л. Н. Венедиктова. – Тюмень, 2004. – 52 с.
5. Кушнина Л. В. *Переводческий хронотоп: творчество vs стереотип* / Л. В. Кушнина // *Стереотипность и творчество в тексте : [межвуз. сб. науч. трудов]* / [под ред. М. П. Котуровой] ; Перм. ун-т. – Пермь, 2007. – Вып. 11. – С. 77–88.
6. Марова Н. Д. *Парадигмы интерпретации текста : [монография в 2 ч.]* / Н. Д. Марова. – Екатеринбург : УГПУ, 2006. – Ч. 1. – 209 с.
7. Рабкина Н. В. *Смерть как составная часть пейзажа войны* / Н. В. Рабкина // *Филологические науки. Вопросы теории и практики*. – Тамбов, 2008. – № 1,4.2. – С. 111–114.
8. Сабанеева М. К. *Художественный язык французского эпоса: Опыт филологического синтеза* / М. К. Сабанеева. – СПб. : Из-во С.-Петербур. ун-та, 2001. – 296 с.
9. *Словник української мови* : в 11 т. – К. : Наукова думка, 1979. – Т. 10. – 657 с.
10. Степанов Ю. С. *Константы: Словарь русской культуры* / Ю. С. Степанов. – [3-е изд.] – М. : Академический проект, 2004. – 43 с.
11. Топоров В. Н. *Пространство и текст* / В. Н. Топоров // *Текст: семантика и структура*. – М. : Наука, 1983. – С. 227–284.
12. Эко У. *Сказать почти то же самое. Опыты о переводе* / Умберто Эко ; [перев. с итал. и комм. А. Н. Коваля]. – СПб. : Symposium, 2006. – 574 с.
13. Livejournal [Electronic Resource]. – Mode of Access : <http://byvshev1972.livejournal.com/20111.html>.
14. Merriam-Webster Dictionary [Electronic Resource]. – Mode of Access : <http://www.merriam-webster.com>
15. StephenSpenderPrize [Electronic Resource]. – Mode of Access : http://www.stephen-spender.org/2014_brodsky_prize/2014_brodsky_first.html

Стадник И. А. Хронотоп и его роль в раскрытии концепта WAR/ВОЙНА в поэтическом дискурсе: переводоведческий аспект.

В статье рассмотрена проблема воспроизведения хронотопа в поэтическом дискурсе, который является одним из базовых жанрово-стилистических признаков художественного произведения. На основе изучения лингвистических исследований, посвященных анализу вышеупомянутого понятия, выделены лингвостилистические маркеры хронотопного контекста, проанализированы переводческие способы и приемы, и насколько благодаря использованию этих приемов удастся достичь адекватного воспроизведения хронотопного контекста в поэзии военной тематики.

Ключевые слова: хронотоп, поэтический дискурс, перевод, концептуальное пространство, темпоральная модель.

Stadnik I. O. Chronotope and its role in exposing the concept WAR/ВІЙНА in poetic discourse: translational approach.

The article deals with the representation of chronotope in poetic discourse, which is considered to be one of the basic genre and stylistic characteristics of a text. On the basis of linguistic investigations that examine the term chronotope context elements and translation methods and their role in achieving adequacy while reproducing chronotope in the military themed poetry are analyzed.

Keywords: *chronotope, poetic discourse, translation, conceptual space, temporal model.*

Судус Ю. В.

Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника

ПРАГМАТИЧНІ ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ ДИСКРЕДИТАЦІЇ В ДИПЛОМАТИЧНОМУ МОВЛЕННІ (на матеріалі промов Д. Б. Байєра)

У статті розглядається специфіка стратегії дискредитації в дипломатичному мовленні, зокрема в американському дипломатичному дискурсі, на прикладі промов Д. Б. Байєра за 2015 рік стосовно конфлікту в Україні. Аналізуються шляхи реалізації означеної стратегії за допомогою мовленнєвих тактик та мовленнєвих актів. Визначено, що стратегія дискредитації є глобальною стратегією у сфері мовленнєвого впливу та широко вживаною в дипломатичному дискурсі. Промови американського дипломата, представника США в Організації з безпеки і співробітництва в Європі, базуються на мовленнєвій стратегії дискредитації, що реалізується за допомогою тактики звинувачення, порівняно з тактиками протиставлення, викриття, висміювання, вказування на помилки, наказу чи погрози. Перераховані тактики реалізуються переважно за допомогою асертивних і директивних МА.

Ключові слова: *дипломатичний дискурс, комунікативна стратегія, мовленнєва тактика, мовленнєвий акт, стратегія дискредитації.*

Успіх дипломатичної комунікації залежить від уміння ефективно послуговуватися трьома визначальними категоріями: логікою, психологією та мовою. Остання особливо важлива, оскільки вся інформація доноситься до аудиторії за допомогою мовлення. Дипломатична комунікація є впорядкованим явищем, яке базується на плануванні мовленнєвих дій та виборі оптимального способу досягнення цілей мовця. Висловлювання і їхня послідовність виконують безліч функцій і мають на меті безліч цілей, у зв'язку з якими мовець обирає мовленнєві засоби, які оптимально відповідають наявним цілям спілкування [7, с. 193]. Коли адресант щось повідомляє, він, насамперед, думає про результативність свого повідомлення, тобто про його ефективність, проте в той же час враховує різні підходи, які відповідають конкретній ситуації спілкування. Це дає змогу розглядати мовну комунікацію дипломата в аспекті загальної стратегії (з огляду на мету) і конкретної тактики (з огляду на її досягнення). О. Іссерс уточнює, що мовна комунікація є стратегічним процесом, базою для якого є вибір оптимальних мовних ресурсів. Стратегія мовної поведінки охоплює всю сферу побудови процесу комунікації, коли метою є досягнення певних результатів [4, с. 10].

Стратегія спілкування посідає важливе місце у процесах комунікації й виступає єдиною ланкою декомунікативної фази та власне мовної реалізації інтенції мовця. Її формують комунікативна інтенція, комунікативна мета та комунікативна компетенція [2, с. 130–135]. Загальна інтенція мовця зумовлює стратегію мовленнєвого спілкування, або комунікативну стратегію [2, с. 133].